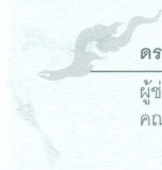

ตำนาน “งานหนักไม่เคยฆ่าคน...”

๒๙๕๐๒๑

ดร. ธนิต มะลิสวรรณ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์

คณะผลิตกรรมการเกษตร มหาวิทยาลัยแม่โจ้

เมื่ออาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย (แม่โจ้รุ่น 1 พ.ศ. 2477) ได้รับการร้องขอจากหลวงปราโมทย์ จรรยาวิภาต อธิบดีกรมอาชีวศึกษา ผ่านพระช่วงเกษตรศิลปการ ให้รับตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรม แม่โจ้ จังหวัดเชียงใหม่ เมื่อปี พ.ศ. 2497 นั้น เป็นเรื่องราวที่กำหนดทางเดินของชีวิตนักเรียนเก่าแม่โจ้รุ่น 20 อีกฉากหนึ่ง ซึ่งได้กลายเป็นเรื่องเล่าขานตำนานชีวิต ที่นักเรียนเก่าแม่โจ้รุ่น 20 ยังจดจำฝังใจตราบทุกวันนี้

ช่วงหนึ่งของชีวิตอาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย บนวิถีทางการเมืองเมื่อท่านได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดแพร่ เมื่อปี พ.ศ. 2489 มีตำแหน่งเลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงพาณิชย์ และเลขานุการส่วนตัวของนายกรัฐมนตรี หลวงอำรงนาวาสวัสดิ์ ซึ่งกำลังจัดตั้งแนวร่วมพรรคการเมืองชื่อ “พรรคกสิกร” เพื่อช่วยเหลือเกษตรกร อีกหน้าที่หนึ่งด้วยนั้น แต่ก็มีเหตุรัฐประหารและถูกยุบสภา แต่ในปีรุ่งขึ้น พ.ศ. 2490 ท่านจึงยุติงานการเมืองตั้งแต่นั้น เป็นต้นมา

ชีวิตของท่านได้หักเหไปประกอบอาชีพส่วนตัวที่โคราช โดยทำไร่และปลูกผักส่งตลาดกรุงเทพฯ อยู่ยาวนานถึง 7 ปี เรียกว่า

มีชีวิตเป็นเกษตรกรเต็มตัว จนถึงปลายปี พ.ศ. 2497 เมื่อท่านรับตำแหน่งอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ เป็นเวลาที่กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดให้โรงเรียนเกษตรกรรมแม่โจ้ดำเนินการรับนักเรียนใหม่ในปีถัดไป คือ ปลายเดือนพฤษภาคม 2498 (แม่โจ้รุ่น 20 นั่นเอง)

มีผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมปีที่ 6 (บางรายเรียน ม.7 หรือ ม.8 มาแล้ว) เดินทางจากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศ เพื่อมาสมัครสอบคัดเลือกเป็นนักเรียนเกษตรแม่โจ้ ในปีพ.ศ. 2498 มากเป็นประวัติการณ์ (จากคำบอกเล่าของรุ่นพี่ๆ) คือ มีผู้สมัครสอบคัดเลือกถึง 286 คน แต่กรมอาชีวศึกษากำหนดให้รับได้เพียง 80 คน โดยเป็นนักเรียนในบารุง (คือไม่ต้องเสียค่าอาหาร) จำนวน 40 คน และนอกบารุงอีก 40 คน

ในจำนวนผู้สมัครสอบคัดเลือกทั้งหมด มีข้อสังเกตว่า มีนักเรียนจากจังหวัดแพร่กว่า 40 คน (สอบผ่าน 32 ราย) ด้วยทุกคนก็หวังว่าจะมีโอกาสสอบคัดเลือกได้ เพราะความที่

อาจารย์วิภาต เคยเป็น ส.ส.ของจังหวัดแพร่มาก่อน จึงน่าจะ มีผู้ปกครองฝากฝังลูกหลานเมืองแพร่กับท่านเป็นจำนวนมาก เรื่องนี้จึงเป็นที่เล่าขานหยอกล้อกันในหมู่นักเรียนแม่โจ้รุ่น 20 ในเวลาต่อมา

อาจารย์วิภาต คงคาดการณ์เรื่องนี้ล่วงหน้าดีอยู่แล้ว จึงได้หาวิธีการสอบคัดเลือกเพื่อคัดกรองจำนวนผู้สอบคัดเลือก วิธีใหม่เป็นครั้งแรกตามความสามารถ โดยกำหนดให้มีการสอบภาคทฤษฎีหนึ่งวัน ได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย-อังกฤษ และชีววิทยา ส่วนงานปฏิบัติทางการเกษตรได้แก่ การขุดลอกคลองส่งน้ำ เกี่ยวหญ้าเลี้ยงวัวและแพะ ทำความสะอาดเล้าหมู พรวนดินต้นไม้ เลื่อยต่อไม้ ถางหญ้า ไม้ยราพ ขนของ เป็นต้น โดยหมุนเวียนหมวดงานปฏิบัติ ทุกวันรวม 4 วัน ตั้งแต่เวลา 8.30-11.30 น. และภาคบ่าย เวลา 13.00-15.00 น. ซึ่งผู้ที่ไม่เคยจับจอบ จับขวาน ย่อมไม่อาจทนสอบปฏิบัติได้ครบทั้ง 4 วัน

หลังจากการสอบปฏิบัติสองวันแรกก็มีผู้ยอมแพ้จำนวนหนึ่งที่ไม่ยอมกลับมาสอบต่อในวันถัดไป จนสุดท้ายเมื่อผ่านการสอบปฏิบัติครบ 4 วันแล้ว พบว่าเพื่อนที่เข้าสอบด้วยกัน หายหน้ากันไปถึง 65 คน เพราะทนงานหนักระหว่างสอบปฏิบัติไม่ไหว การทดสอบอันทรหดครั้งนี้ ทำให้ผู้เข้าสอบรู้แล้วว่าควรตัดสินใจจะอยู่ต่อหรือเปลี่ยนหนทางเรียนใหม่อย่างไร

แต่จำนวนผู้สมัครสอบที่เหลืออยู่ก็ต้องรอผลการสอบต่อไปในวันจันทร์ หลังหยุดเสาร์-อาทิตย์แล้วด้วยใจระทึก จนถึงเวลา 15.00 น. อาจารย์ทวี เวทธรธรรม ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่ นำรายชื่อผู้สอบคัดเลือกได้จำนวน 80 คนมาอ่านต่อหน้าผู้สมัครสอบทั้งหมดที่มารอฟังผลอยู่ที่อาคาร “เทพศาสตร์” หรืออาคารอำนวยการของโรงเรียน (หรือหอ ฝ.ค.ซึ่งถูกอัคคีภัย ปัจจุบันคือพื้นที่หน้าศาลเจ้าพ่อแม่โจ้) เรียกเสียงฮือฮาทุกครั้ง เมื่ออาจารย์อ่านรายชื่อของตนออกมา

เมื่ออ่านรายชื่อจนหมดแล้ว อาจารย์ทวี เวทธรธรรม ก็ให้เจ้าหน้าที่ติดประกาศเพื่อให้ผู้สมัครสอบตรวจดูต่อไป เรื่องยังไม่จบเพียงแค่นั้น ผู้ที่สอบไม่ได้ทั้งหมดได้รออยู่ที่อาคารอำนวยการนี้เพื่อขอพบอาจารย์วิภาต ขอความเมตตาจากท่านช่วยให้พวกที่ไม่มีรายชื่อตามประกาศ ไปแล้วจำนวน 80 รายได้มีที่เรียนต่อ เพราะหลายคนมาจากภาคใต้ อีสาน ไม่มีใครอยากกลับบ้านไปหาที่เรียนใหม่ เพราะได้เห็นแต่เหนื่อยกับการทดสอบอันทรหดมาแล้วจนมือไม้แตกพองอย่างไม่เคยประสบมาก่อนในชีวิต

อาจารย์วิภาต ต้องเผชิญกับการอ้อนวอนร้องขอจากผู้ที่สอบไม่ได้ ในที่สุดหลังประชุมคณะอาจารย์แล้ว ท่านจึงตัดสินใจรับผู้ที่สอบผ่านทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติที่เหลือจากที่ประกาศไปแล้วเพิ่มอีก 141 คน ปีนั้นจึงมีจำนวน

รับนักเรียนใหม่ชั้นปีที่ 1 ทั้งหมดรวม 221 คน เกินจำนวน
โควตาที่กรมอาชีวศึกษากำหนดให้รับเพียง 80 คนเท่านั้น

จุดหักเหของชีวิตนักเรียนใหม่แม่โจ้รุ่น 20 ได้เริ่มแล้ว
หลังการตัดสินใจดังกล่าว ที่นับว่าเป็นเติมพันกับอนาคต
และชีวิตของจำนวนนักเรียนที่อาจารย์วิภาต ได้ตัดสินใจ
รับเข้าเรียนครั้งนี้

คิดว่าอาจารย์วิภาต คงไตร่ตรองและเห็นแล้วว่า
งานนี้คงปรับและจัดการได้ด้วยตัวของผู้เรียนเอง ส่วนหนึ่ง
ท่านได้มองเห็นความตั้งใจ เจตนา ความมุ่งมั่นของเด็ก ที่ฟันฝ่า
งานหนักทุกอย่างระหว่างการทดสอบอันหนักหน่วงตลอด
4 วันเต็ม หากความคิดท่านถูกต้องและทำสำเร็จครั้งนี้ ก็
จะทำให้กรมอาชีวศึกษาเชื่อมั่นในการบริหารงานและการ
ตัดสินใจของท่านในอนาคตด้วย เพราะเป็นปีแรกที่ท่านกลับ
เข้าบริหารงานเต็มตัวในฐานะอาจารย์ใหญ่โรงเรียนเกษตรกรรม
แม่โจ้

เมื่อต้องรับนักเรียนใหม่จำนวนมากอย่างกะทันหัน
เช่นนี้ ทำให้ไม่มีหอพักนักเรียนเพียงพอ งบประมาณก็ยังไม่
ได้เพิ่มหรือเตรียมไว้สำหรับจำนวนนักเรียนที่เพิ่มขึ้นมาก
อย่างนี้ พวกเรานักเรียนชั้นปีที่ 1 จึงต้องนอนกับพื้นอาคาร
โดยดัดแปลงเรือนซิวะและเรือนพยาบาลเป็นหอพักชั่วคราว
เพื่อให้พอเพียงกับจำนวนนักเรียนใหม่ ความเป็นอยู่จึง
ลำบากมากแม้กระทั่งน้ำดื่มก็มีจำกัด ต้องช่วยตัวเองไปหา
น้ำกรองของโรงอาหารสำหรับดื่ม และถึงน้ำฝนที่มีประจำหอพัก
ก็ไม่พอเพียงอยู่ดี

กระนั้นก็ตาม อุปสรรคดังกล่าวมิได้ทำให้เกิดการ
ท้อถอย ทุกคนก็พร้อมที่จะก้าวต่อไปในสภาพเช่นนี้
เพราะหวังอนาคตข้างหน้าที่ได้บากบั่นดันดันมาถึงที่นี่แล้ว
ภายหลังที่นักเรียนใหม่รายงานตัวเมื่อต้นเดือนมิถุนายนแล้ว
ทุกอย่างดูเหมือนจะเข้าที่เข้าทาง นักเรียนใหม่ชั้นปีที่ 1 จำนวน
221 ราย จึงเข้าสู่ระบบการเรียนเต็มตัวและมีชีวิตใหม่
ในอ้อมอกแม่โจ้ ต่างได้ผ่านความทุกข์ยากด้วยกันหมดทุกคน

จึงบังเกิดความเห็นอกเห็นใจและเอื้ออาทรซึ่งกันและกัน
กินอยู่หลับนอน มีชีวิตประจำวันขณะเล่าเรียนเหมือนกัน
มีความเสมอภาคเท่าเทียมกัน สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ได้สร้าง
ความรักสามัคคีให้ก่อตัวขึ้นตามวันเวลาและความใกล้ชิด
สนิทสนมกันยิ่งขึ้น

วันพฤหัสบดีที่ 9 มิถุนายน 2498 เป็นวันไหว้ครู
เป็นพิธีกรรมที่ปฏิบัติสืบต่อเนื่องกันมาตั้งแต่แม่โจ้รุ่นแรกๆ
แล้ว เป็นความงดงาม เป็นสิริมงคลแก่ชีวิตและเสริมขวัญ
กำลังใจของนักเรียนแม่โจ้ทุกคน แม่ชีวิตใหม่ที่แม่โจ้จะอยู่
ท่ามกลางป่าดง แวดล้อมด้วยภัยอันตรายและไข้ป่าก็ตาม
เสียงแว่วคำสอนของรุ่นพี่ ๆ ในเหตุการณ์รับน้องใหม่ที่ให้
เคารพครูบาอาจารย์ที่ผ่านามาเมื่อสองสามวันที่ผ่านมา ได้ต่อกย้ำ
ความรู้สึกสำนึกขอขอบคุณผู้มีพระคุณของตนเองตลอดเวลา

พิธีไหว้ครูของนักเรียนแม่โจ้ประจำปี พ.ศ. 2498
จัดขึ้นที่ “หอประชุมชุติวัด” ประกอบด้วยฝ่ายครูอาจารย์
ทั้งหมด 25 คน (จาก 33 คน) มีนักเรียนใหม่ชั้นปีที่ 1 จำนวน
221 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 121 คน และชั้นปีที่ 3 จำนวน
52 คนตามลำดับ โดยหัวหน้านักเรียนชั้นปีที่ 3 คือ
พี่เอียน ศิลาชัย เป็นผู้แทนนักเรียนทั้งหมดในการกล่าวนำ
“คำบูชาครู” และวางพานดอกไม้ธูปเทียนคารวะครูอาจารย์
ในวันนั้น ตามด้วยหัวหน้านักเรียนชั้นปีที่ 2 พี่เสมอ สมภาค
และหัวหน้านักเรียนใหม่ชั้นปีที่ 1 คุณสุรินทร์ เผ่าทองสุข
ตามลำดับ

อาจารย์วิภาต บุญศรี วังซ้าย อาจารย์ใหญ่ได้ให้
โอวาทแก่นักเรียนทุกคนหลังเสร็จพิธีไหว้ครูแล้ว ท่านได้กล่าว

สวัสดิ์และต้อนรับนักเรียนทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนใหม่ที่มีจำนวนมากจนท่านถึงกับบอกรักว่า เป็นนักเรียนแม่โจ้รุ่นพิเศษ ท่านพูดแล้วก็ยิ้ม จากนั้นก็กล่าวต่อไปว่า “คือเป็นนักเรียนแม่โจ้รุ่นห้าร้อย” (เพราะจะจบการศึกษาในปี พ.ศ. 2500 นั่นเอง) ท่านกล่าวต่อไปถึงนโยบายการศึกษาและฝึกอบรมนักเรียนให้มีความรู้ ความสามารถ ความอดทนสูงทุกอย่าง โดยไม่ย่อท้อ ได้เล่าถึงอดีตสมัยที่ท่านเป็นนักเรียนแม่โจ้ เมื่อปี พ.ศ. 2477 เป็นรุ่นแรก ถึงความลำบากยากแค้นในความ เป็นอยู่และการเล่าเรียนที่แม่โจ้ยังมีสภาพเป็นป่า ไม่มี อาคารเรียนหรือความสะดวกใด ๆ ทั้งสิ้น คนที่มุ่งมั่นตั้งใจจริง จึงจะผ่านอุปสรรคทั้งหมดเหล่านี้ได้

ท่านยังกล่าวต่อไปอีกว่า ท่านเห็นใจ เข้าใจความมุ่งมั่น และตั้งใจจริงของนักเรียนแม่โจ้ทุกคน โดยเฉพาะนักเรียนใหม่ ชั้นปีที่ 1 ซึ่งภายหลังได้ผ่านการทดสอบภาคปฏิบัติอย่างหนัก ถึง 4 วัน พิสูจน์ให้คณะอาจารย์เห็นแล้วว่า นักเรียนทั้งหมดนี้ พร้อมทั้งจะเผชิญงานหนักทุกอย่าง ความรับผิดชอบในการ เรียนและการงานระหว่างการศึกษาต่อไป... “งานหนักไม่เคยฆ่าคน ใครที่ตายเพราะทำงานหนัก ครูจะสร้างอนุสาวรีย์ไว้ให้ในแม่โจ้”...ท่านขมวดโอวาทประโยคสุดท้าย ซึ่งได้เรียก เสียงปรบมือจากนักเรียนและครูอาจารย์ทั้งหมดอย่างสนั่นหวั่นไหว เป็นการยอมรับและสดุดีโอวาทอันประเสริฐเสมือน เป็นพลังใจที่ปลุกเร้าความรู้สึก ความฮึกเหิมพร้อมที่จะเริ่มเผชิญงานหนักทุกอย่างให้ได้ ต่อไป

จำนวนนักเรียนแม่โจ้รุ่น 20 ปีพ.ศ. 2498-2500 มีผู้สมัครสอบคัดเลือกทั้งหมดรวม 286 คน สอบผ่านเข้าเรียน ได้ในปีแรก 221 คน สำเร็จการศึกษาประโยคอาชีวชั้นสูง

แผนกเกษตรกรรม ปี พ.ศ. 2500 (มีนาคม 2501) จำนวน 128 คน ที่เหลืออีก 93 คนทยอยสำเร็จการศึกษาในปีถัดมา หรือลาออกไปประกอบอาชีพและศึกษาในสายอาชีพอื่น ๆ ต่อไป ปัจจุบันนักเรียนเก่าแม่โจ้รุ่น 20 ยังมีชีวิตเหลืออยู่ 115 คน จากกันไปแล้ว 106 คน

ท้ายสุด ขอเทิดพระคุณและบูชาบูรพาจารย์ผู้เป็นปูชนียบุคคล ในโอกาสครบรอบปีที่ 98 (พ.ศ.2459-2557) ศาสตราจารย์ ดร.วิภาต บุญศรี วังซ้าย ผู้อำนวยการวิทยาลัย และอธิการบดีสถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้ท่านแรก (มหาวิทยาลัยแม่โจ้ ปัจจุบัน) ผู้ให้ “วณโอวาท” (สมนึก แก้ววิภักดิ์กรรม แม่โจ้รุ่น 20) “งานหนักไม่เคยฆ่าคน” ที่ฝังลงในจิตวิญญาณชาวแม่โจ้รุ่นหลัง ๆ ต่อมา ให้ถือเป็น คัมภีร์ศักดิ์สิทธิ์ของชีวิต (รศ.ดร.วิทยา ดำรงเกียรติศักดิ์ แม่โจ้รุ่น 32) ผู้สร้างและพัฒนาแม่โจ้ให้เป็นแหล่งความรู้ทางการเกษตรของประเทศไทยอย่างมั่นคงต่อไป.

